

ታሪኽ ኣይንረስዕ፡ ጉዕዞና ክቐንዕ

ሳልሳይ ክፋል

2. ቅድሚያ ስዕረት ዝተጋህደ ተንበርካኸነት

እቲ ድሓር ኣብ ገለ መራሕቲ ጀብሃ ዝተጋህደ፣ ተንበርካኸኒ መንፈስን ሃገራዊ ዕላማ ክኢድካ እግሪ ጸላእቲ ናይ ምስዓም ዘሕፍር ተግባርን፣ ገና ጀብሃ ካብ ሜዳ ኤርትራ ቅድሚያ ምጽራጋ ዝተቐላቐለ ምዃኑ ኩሉ ተጋዳላይ ተ.ሓ.ኤ. ነበር ዝዝኸሮን ዝምስክሮን እዩ። ድሕሪ ምብትታን ተ.ሓ.ኤ. ከኣ ን28 ዓመታት ክቕጽል ንርኢ ኣለዎና።

ሓደ ካብ ዓበይቲ ጸገማት ሰልፌ ዕዮ፣ ናጽነት ናይ ኣተሓሳስባ ዘይነበሮ ሰልፌ ምዃኑ እዩ። ናይ ጀብሃ ለበር ፓርቲ ብኣተሓሳስባ ገስገስቲ ሰልፌታት ዓረባዊ ዓለም ኣጸቢቐ ዝተጸልወ እዩ ነይሩ። በዚ ድማ መራሕቲ ጀብሃ፣ ምስ ከም በዓል ጆርጅ ሓበሽን ሃዋትማን ዝኣመሰሉ ናይ ሰውራ ፍልስፍኖም መራሕቲ ክራኸቡ ከለው ንነብሶም ከም ተማሃሮ እዮም ዝቕጽሩዎ ነይሮም። ነዞም “ገስገስቲ ሓይልታት ኢና” ዝብሉ ዓረባውያን፣ ከም ዓበይቲ ሰውራውያን መራሕቲ እናጠመቱ፣ ነብሶም ደቓቕ ኮይና እያ ትስምዖም ዝነበረት። እዞም ገስገስቲ ኢና ዝብሉ ሓይልታት ዓረብ፣ ኣብቲ እዋንቲ፣ ምስ ሕብረት ሶቭየት ጥቡቕ ርክብ እዩ ነይሩዎም። በዚ ድማ፣ “ሶቭየት ኣብ ኢትዮጵያ ትገብር ዘላ ምትእትታው ኣንጻር ሃጸይነት ኮይኑ ንረብሓ ገስገስቲ ሓይልታት እምበር ኣንጻር ረብሓ ሰውራ ኤርትራ ኣይኮነን” ይብሉ ነይሮም። ንነብሶም ከም ተማሃሮ ዝወስድዎ መራሕቲ ለበር ፓርቲ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ከኣ፣ ሃገራዊ ረብሓኦም ዘንጊዖም ከይተመራመሩን ከየመዛዙን ነዚ መርገጺዚ ከምዘለዎ ክጎስምዎ ፈቲኖም። ከይሓፈሩ ድማ ኣብ ውሽጢ ተጋደልቶም፣ “ኣብ ኢትዮጵያ ናይ የማንን ጸጋምን ሓይልታት ኣለው። ምስቲ ጸጋማይ ደሞክራሲያዊ ሓይሊ ክንዛተ ንክእል ኢና” ዝብል ሕልና ዘዕርብ መርዛም ጎስጓጎት ክነዝሑ ጀሚሮም።

ዘተ ምግባር ጸገም ኣይምኾነን። ሻዕብያ እውን ምስ ደርግ ትዛተ ነይራ እያ። ሻዕብያ ግን ዋላ ትዛተ እምበር፣ ከምዚ ዝዓይነቱ ሃገራዊ ረብሓታት ኣሕሊፉ ዝህብ መርገጺ ኣይነበራን። ናይ መራሕቲ ጀብሃ መርገጺ፣ ብቑሉዕ ናይ ምንብርካኸ ኣንፈት ዝሓዘ እዩ ነይሩ። “ደርግ ፋሺታዊ ኣይኮነን። ፋሺስታዊ እንተዝኸውን ምስ ሶቭየት ኣይምተጸግዐን። ሶቭየት ሕብረት መራሕቲ ዴሳዊ ደምበ እያ። ስትራተጂያዊት መሓዛና እያ። ሕብረት ሶቭየት ኣብ ኢትዮጵያ ትገብር ዘላ ምትእትታው፣ ኣንጻር ሃጸይነት ዝቐንዐዮ። ኣብ ውሽጢ ስርዓት ደርግ ንዘሎ ጸጋማዊ ሓይሊ ንምድልዳል እዩ። ንሱ እንተሓይሉ ከምዚ ኪኸውን እዩዶ...ከምቲ ክኸውንዩ” በቃ መትሓዚ ዘይብሉ ሃለውለው ናይ ፖለቲካ እዩ ነይሩ፣ ኣብ ውሽጢ ጀብሃ። ሶቭየታውያን ድማ፣ ነዚ ሰንኩፍ መርገጺ ጀብሃ ተጠቐሞምሉ እዮም። ንመራሕቲ ጀብሃ፣ “ሻዕብያ መሓዝትኩም ኪኾኑ ኣይክእሉን እዮም። ትምክሕታውያን (ሾቨኒስትስ) እዮም። ንሰኹም ኢኹም ገስገስቲ” ይብልዎም። ገስገስቲ ኢና ዝብሉ ሰልፌታት ዓረባዊ ዓለም እውን ከምኡ ይደግምሎም። ንሳቶም ከኣ፣ ነዚ ናብ ምንባርካኸ ዝደፍእ ናእዳ ኣብ ክንዲ ብነቐፌታዊ ዓይኒ ጠሚቶም ዝመራመሩሉን ዝብድህዎን፣ ተተቐቢሎም ንርእሶም ናብ ሃለውሳ ኣትዮም ነቲ ተጋዳላይ ከህውትትዎ ይፍትኑ ነይሮም።

አብ 1978 ሻዕብያ አብ በርሊን ዙፋን ለእናካደደት ከላ፣ መራሕቲ ጀብሃ እውን ብመገዲ “አፍሮ ኤሽያ ሶሊዳሪቲ” ንሞስኮ ከይደም ርክባት ይገብሩ ነይሮም እዮም። ድሕሪኡ እውን አብ 1980 ተመሳሳሊ ርክባት ይፈታትኑ ነይሮም። ኩሉ’ዚ ርክባት’ዚ ግን፣ በዚ ዝተጠቐሰ ተምበርካሽ መንፈስ ዝተጸልወ እዩ ነይሩ። አብ 1979 ንኣብነት ናብ ገዳይም ተጋደልቲ ማለት ናብ መራሕቲ ሓይልታትን ቦጦሎኒታትን ካልኣትን ዝቐንፀ ናይ ካድር ትምህርቲ ተኻይዱ ነይሩ። አብቲ ትምህርቲ፣ ከም መቐጸልታ ናይቲ አብ ጀብሃ ዝኣተወ ፖለቲካዊ ሃሎ-ለው፣ ሓደ ካብቲ ብዙሕ ክትዕ ዘለዎሉን ዘሰሓሓበን ጉዳያት ንባህርይ ስርዓት ደርግ ዝምልከት ሕቶ እዩ ነይሩ። “ደርግ ፋሺስታዊ አይኮነን” ተባሂሉ። እቶም ተጋደልቲ “ከምኡ እንተኾይኑ ስለምንታይ ንዋጋ እለና?” ዝብል በዳሂ ሕቶ አልፏሎም። “ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት እዩ፣ ግን ናይ ንኡስ ብርጅዋ ካዕባዊ ዝኾነ ጠባይ እውን አለዎ። ስለዚ ናብቲ ኪኸይድ ይኸእል ናብቲ፣ ናብይ ገጹ ከምዝኸይድ አንፈቱ ብሕጂ ዝርአ ስለዝኾነ፣ ንሕና ቃልስና ክንቅጽል አለና” ዝብል ብዙሕ ናይ ህውተታ ትንታነታት ቀሪቡ። አዝዩ ዘሕዝንን ዘሕፍርን እዩ። ብኸምዚ ዓይነት ህውተት ፖለቲካ፣ ንሃገራዊ ናጽነት ክቃለስ፣ መስዋእቲ ክኸፈል ድልው ንዝኾነ ሰብ መንፈሱ ክትሰብሮ ብሓቂ ዘጉሂ እዩ። ብኸምዚ ዓይነት ፖለቲካ ሰብ ንስጉስካ ንውግእ ከተዳሉ ዝከአል አይኮነን። እዚ ትንታነታት’ዚ፣ ምናልባት አብ ዩኒቨርሲቲ ኮፍ ኢልካ፣ አብ ባይዛንታዊ ክትዕ ኣቲኻ ክትመራመረሉ (ብረይን ስቶርም ክትገብረሉ) ትኸእል ትኸውን። ብግብሪ አብ ናይ ቃልሲ ባይታ፣ አብ ብርቱዕ ዓውደ ኩናት እናሃለኻ ግን፣ ብዘይካ ተንበርካኽነት ምኽራብኻ ካልእ ክኸውን አይከእልን። ዋላ አብ ጽሑፋት ናይቲ ሰልፊ፣ ብዛዕባ ስርዓት ደርግ ዝቐርብ ዝነበረ ገምጋማትን ትንታነታትን እንተርእኻኹ፣ ንሃገራዊ ረብሓ ኤርትራውያን ዝሃሲ፣ አዝዩ ሓደገኛ እዩ ዝነበረ።

2.1 ቀዳምነት ንግዳማዊ ጸግዒ

ፖለቲካ መሪሕነት ጀብሃ ኩሉ ሳዕ ግርምቢጥ እዩ። አብ መሪሕነት ጀብሃ፣ እቲ ናይ ደገ ዲፕሎማሲያዊ ንጥፊት ካብ ዝግባእ ንላዕሊ እዩ ሚዛን ዝወሃዕ ነይሩ። ብአንጻሩ አብ ሜዳ ዝካየድ ናይ ተጋደልቲ ንጥፊት እቲ ዝግባእ ሚዛን ይወሃዕ አይነበረን። ናብ ውሽጢ ዘተኩረ አሰራርሓን አተሓሳስባን አይነበረን። ሓደ ካብ መሰረታዊ ድኻማት ናይ ጀብሃ ከኣ፣ ንግዳማዊ ጸግዒ ቀዳምነት ምሃብ እዩ። መራሕቲ ጀብሃ አብ ገዛእ ርእሶምን አብ ዓቕሚ ህዝቢን ተጋዳላይን ምትእምማን አይነበሮምን። አብ ጀብሃ አብ ነበስኻ ምምርኳስ፣ ብውሽጣዊ ዓቕመይ ክገብር ይኸእል’ዩ ምባል ከም ሓሳብ ድኹም እዩ ነይሩ። በዚ ድማ፣ ካብቲ አብ ሜዳ ዝካየድ ዝነበረ ግብራዊ ቃልሲ ንላዕሊ፣ እቲ ምስ ካልኣት ሃገራትን መንግስታትን ዝግበር ርክባትን ግዳማዊ ደገፍ ናይ ምንዳይ ዕማምን ዝያዳ ሚዛን ይወሃዕ ምንባሩ ኩሉ ተጋዳላይ ተ.ሓ.ኤ. ዝምስክሮ እዩ።

ግዳማዊ ንጥፊታት ከም አዝዩ ወሳኒ ጉዳይ ንኸርእ ዝደረሽ ካልእ ምክንያት፣ አብ መንጎ መራሕቲ ጀብሃ ዝነበረ ገንዘብ ናይ ምቁጽጽር ውድድር እዩ። ምክንያቱ ገንዘብ ዝተቐጸጸረ ሰብ አብ ፖለቲካ ናይ ጀብሃ ዓቢ ጽልዋ ክፈጥር ተኸእሎ ነይሩዎ። አብቲ እዋንቲ፣ አብ ጀብሃ ንስድራቤት ሰውኣት ምርዳእ፣ ደበስ ምሃብ፣ ንተጋደልቲ ዕረፍቲ እናበልካ ገንዘብ ሂብካ ንዓደም ከምዝበጽሑ ምግባር ልሙድ እዩ ነይሩ። ስለዚ ገንዘብ እናሃበካ ነቲ ናተይ እትብሎ ወገን ምሓዝ ጽልዋኻ አብቲ ውድብ እተስፍሓሉ አገዳሲ ፖለቲካዊ ጸወታ እዩ ነይሩ። በዚ ድማ እዮም፣ ኩሎም መራሕቲ ጀብሃ ነቲ ናይ ወጻኢ ንጥፊት ካብቲ ናይ ሜዳ ንጥፊታት ንላዕሊ ኣቓልቦ ዝገብሩሉን ዝጓዩሉን ዝነበሩ።

እቶም መራሕቲ ንባዕሎም ምስ ሓዳሮም ኣብ ደገ እዮም ዝነበሩ ነይሮም። ብሓጺሩ ደጀን ናይ ጀብሃ ከሰላ እያ ዝነበረት። ዋላ ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ደጀን እንተነይሩ፣ ካብ ዶብ ከሰላ ዝርሕቕ ኣይነበረን።

ብወተሃደራዊ ዓይነ ክትጥምቶ እንክለኻ፣ ባርካ ኅልጎል ስለዝኾነ ደጀን ክትምስርተሉ ዝከኣል ኣይኮነን። መከላኸሊ ዘይብሉ፣ ጸላኢ ብቐሊሉ ክበጽሖ ዝኸእል ቦታ እዩ። ኣብቲ ፈለግ ምናልባት ጸላኢ ሓይሉ ውሱን ስለዝነበረ ክበጽሖ ኣይከእልን ነይሩ ይኸውን። ካብ 1978 ንድሓር ግን ኣብ ባርካ ደጀን ክትገብር ኢልካ ምሕሳብ ወተሃደራዊ ዕሽነት ወይ እውን ነቲ ኣብ ሜዳ ብተጋደልቲ ዝካየድ ዝነበረ ቃልሲ ኣትሒትካ ካብ ምርኣይ ዝብገስ ጥራይ እዩ። ካብኡ ንላዕሊ ዝምረጽ ካልእ ከባቢታት ብዘሕ ነይሩ እዩ። ግን እቶም መራሕቲ ካብ ከሰላ ክርሕቁ ስለዘይደልዩ፣ ደጀን ናይ ጀብሃ መዋእሉ ምስ ከሰላ ኣብ ዝዳወበ መሬት ኤርትራ እዩ ነይሩ። ኣብ ግዜ ምዝላቕ ሓደ ካብቲ ምስ ሻዕብያ ዘሰሓሕብ ዝነበረ፣ “ደጀን ሰውራ ኤርትራ ኣበይ ይኹን?” ዝብል ሕቶ እዩ ነይሩ። ሻዕብያ ካብ በዓል ዴባ ከርከበት ንንዩው ክሳብ ሳሕል ደጀን ንግበር ክትብል ከላ፣ ጀብሃ እቲ ደጀን ምስ ከሰላ ኣብ ዝዳወብ መሬት ባርካ ክኸውን እያ ትከራኸር ነይራ። ድሕሪ ክንደይ ክትዕ ድማ እዩ ኣብ መወዳእታ እቲ ቀንዲ ደጀን ኣብ ሳሕል ክኸውን ኣብ ስምምዕ ዝተበጸሐ።

3. ወዲ ተላን ሕልማዊ ዓለሙን

ኣብ 1971 ቀዳማይ ጉባኤ ናይ ጀብሃ ክግበር እንከሎ ዝተቐልቀለ ሓደ ካልእ መገረም ወይ መስሓቕ ፖለቲካዊ ገጸ-ባህርይ (ካራክተር) ሕሩይ ተድላ ባይሩ (ወዲ ተላ) እዩ። ሕሩይ ኣብ መፍርቕ 1960ታት ኣቦ መንበር “ማሕበር ኢትዮጵያውያን ተማሃሮ ኣብ ኤውሮጳ” እዩ ነይሩ። ኣብ 1966 ኣቢሎም፣ ኣብ ኤውሮጳ ዝነበሩ ኤርትራውያን ተማሃሮ፣ ሕሩይ ናብ ሃገራዊ መስመር ክኣቱ፣ ንናጽነት ኤርትራ ክቃለስ ምዲያም፣ “ናይ ኤርትራውያን ማሕበር ነቕሩም” ኢሎም ሓቲቶም ነይሮም። ሕሩይ ግን ንሓሳብም ኣይተቐበሎን። ምክንያቱ ኣብቲ ግዜ፣ ብዛዕባ ዓባይ ኢትዮጵያ ይሓስብ ብምንባሩ፣ ኤርትራ ንዕኡ ኣዝያ ንእሽቶ እያ ዝነበረት። ክንዲ ዝኾነ ነቶም ኤርትራውያን፣ “እዚ ጸቢብ ብሄራውነት እዩ፣ ድሑር ኣተሓሳስባ እዩ” ኢሉ ነጹግዎም። ድሓር ግን፣ ኣብ 1967 ኣቢሉ፣ ኣቦኡ ተድላ ባይሩ፣ ንኢትዮጵያ ገዲፉ ናብ ጀብሃ ምስተጸምበረ፣ መርገጺኡ ለዊጡ። ኣብ ደማስቆ ናብ ዝርከብ ቤት ጽሕፈት ጀብሃ ክቀላቐል ጀመሩ።

“ንሱብ ክቡር ዝገብሮ፣ ሞያኡ እምበር ካብ ፍሉጥ ቤተሰብ ምውላዱ ኣይኮነን” ዝብል ጥቕሲ ኣሎ። ወዲ ተላ ምሉእ ዕድመኡ ነዚ ሓቂዚ ዘይተገንዘቦ ሰብ እዩ። ካብ መራሕ መንግስቲ ኤርትራ ዝነበረ ተድላ ባይሩ ብምውላዱ ጥራይ፣ መራሒ ክኸውን ከምዝግብእ ዝሓመነ፣ ብዛዕባ ነብሱ እምብዛ ዝተጋነነ ኣመግምታ ዘለዎ፣ ብነብሱ ምሒር ዝተመሰጠ፣ ብጽኑዕ ሕማም ህርፋን ስልጣን (Megalomania) ዝተለኸፈ ሰብ እዩ። ኣብቲ እዋንቲ “ኣነ ገስጋሲ እዩ፣ ማኦይስት እዩ” ዝብል ዝነበረ ሕሩይ፣ ኣብ ፖለቲካ ናይ ጀብሃ ኢዱ ዝሓወሰ፣ ኣብ 1971 ኣብ መዓስከር ዓዋተ ኣብ ዝተገብረ ንቐዳማይ ጉባኤ ጀብሃ መቐራረቢ ዋዕላ እዩ።

እቲ ፍጻሜ ሰልፊ ዕዮ (ለበር ፓርቲ) ንመጀመርታ ግዜ ኣብ ፖለቲካ ጀብሃ ዓቢ ተራ ዝተጻወተሉ መድረኽ እዩ። ቅድሚኻቲ ጉባኤ፣ እቶም ኣባላት ለበር ፓርቲ፣ ሕሩይ ምስኡም ኣባል ሰልፊ ክኸውን ሓቲቶም ነይሮም። ወዲ ተላ ግን፣ ነብሱ ክንዲ እምባ ስለዝወሰዱ፣ ካብ ደገ ብምምጽኡን “ቀለም ዝጸገብኩ እዩ” በሃሊ ብምጻኡን፣ ነቶም ዝሓተትዎ ሰባት ብንዕቀት፣ ከክንዲ ግዛዕ ዝኸውን ትርጉም ዘይብሉ ክልሰ ሓሳባዊ ሕቶታት ኣቕሪቡሎም። ሓደ ካብቲ ብዙሕ ሕቶታቱ፣ “ኣብ መንጎ ሞስኮን ቤጂንግ ኣብ ዘሎ ስነ-ሓሳባዊ ፍልልይ መርገጺኹም እንታይ እዩ?” ዝብል ኮይኑ፣ በዛ ነጥቢ እዚ ኣንደሕ ተኸቲዕዎም። እቶም ዝተኸቲዕዎ ሰባት ዝንግቑ ኣይነበሩን። ብፍላይ ኣዜን ያሲን ብትምህርቱን ፖለቲካዊ ብስለቱን ካብኡ ዝሓየለ ሰብ እዩ ነይሩ። ኣዜን ግን ብኣንጻር ወዲ ተላ፣ ነብሱ ኣትሒቱ ዝርኢ ዋዕ-ዋዕ ዘይብል ብዛዕባ እንታይነቱ ድምጺ ዘይገብር ህዱእ ሰብ እዩ። ብዝኾነ በዓል ኣዜን ያሲን ብክልሰ ሓሳብ ካብኡ ንላዕሊ ብምንባሮም፣ ኣፉ ዘዕጹ መልሲ ሂቦም። ኣብ መወዳእታ “ኣነ በዚ ኣይግግብን እዩ፣ ገና መጽናዕቲ ክገብር እዩ” ኢሉ ነቲ ዘቕረብሉ ናይ ኣባልነት ዕድመ ኣይተቐበሎን።

እዚ ይኹን እምበር፣ እቶም ኣባላት ለበር ፓርቲ ኣብቲ ጉባኤ ንወዲ ተላ ከም ሓድሽን ጸግዒ ዘይነበሮን ሰብ መጠን ኣሰናዳኢ ሽማግሌ ክኸውን ሓርዮም። ወዲ ተላ፣ እቶም ኣባላት ፓርቲ፣ ኣብቲ ጉባኤ ዝነበሮም ንጡፍ ተራ ምስተግዘበ፣ “ጽልዋ እባ ኣለዎም እዩ” ኢሉ ስለዝሓሰበ፣ “ኣባልኩም ክኸውን ኣእትውኒ” ኢሉ ተመሊሱ ለሚንዎም። ብኸብረት ዝተሓሰዎ ኣባልነት ድሓር ብልማኖ ረኺብዎ። ንሳቶም ድማ ኣይነጸግዎን፣ ኣባል ለበር ፓርቲ ክኸውን ተቐቢሎም። ምክንያቱ ንሳቶም እውን ከምኡ ዝኣመሰለ ምሁር፣ ወዲ ከበሳ ጽልዋ ክህልዎ ይኸእል ዝብልዎ ሰብ ይደልዩ ነይሮም እዮም። ሓደ ካብ ድኻማት ናይ ለበር ፓርቲ እዚ ኣተሓሳስባዊ እዩ። እቲ ሰልፊ መንገድ ኣባሉ ዝኸውን ዝመምየሉ ደቂቕ መምዘኒታት ናይ ብቕዓት፣ ሃገራውነት ኮነ ተወፋይነት ኣይነበሮን። “ጽልዋ ኣለዎም” ዝበሃሉ ሰባት ብቕጥታ እዩ ዝቐበሎም ነይሩ። በዚ ድማ ንሕሩይ እንታይነቱ ከይፈለጡ ኣባሎም ገይሮም ጥራይ ዘይኮነ፣ ኣቦ መንበር ኣሰናዳኢት ሽማግሌ ክኸውን ሓርዮም። ብዘይካኡ ንኢብራሂም እድሪስ (ወዱ ንእድሪስ መሓመድ ኣደም ኣቦ መንበር ላዕለዎይ ባይቶ) እውን ኣሰናዳኢት ሽማግሌ ኪኸውን ሓርዮም። ንሱ እውን ተማሃራይ ኮይኑ ከም ወዲ ተላ “ወዲ ዓበይቲ እዩ” በሃላይ እዩ።

ካብዚ ከምእንግንዘቦ፣ እቲ ሰልፊ ኣብቲ እዋንቲ፣ ካብቲ ዝነበረ ያታዊ መስፍናዊ ኣተሓሳስባ ወጺኡ፣ ሱር በተኸ ለውጢ ናይ ምምጻእ ድሌት ይኹን ዓቕሚ ኣይነበሮን። ነቲ ዝጸንሖ ኣረጊት መስፍናዊ ኣተሓሳስባን ነቲ ሓድሽ ገስጋሲ ኣመለኻኻታን ኣተግሪቕ ብሓባር ሓቕፋዎም ክኸይድ እዩ ዝፍትን ነይሩ። ነቲ ሰልፊ ኣብ መወዳእታ ኣማህሚኑ ዘፍሸሎ እውን እዚ ድኻመት እዚ እዩ። ከም ሰውራዊ ሰልፊ መጠን ሰውራዊ ፖለቲካን ናይ ለውጢ ኣከያይዳን ኣብ ክንዲ ዝኸተል፣ ምስቲ ዓቃባዊ ኣረኣኦ ተሳንዩ ክኸይድ እዩ ፈቲኑ። ብመንጽር ሕድገታት ተራእዩ፣ ኣብ ንጹር መትከላት ዝተመርኩሰ ሕድገታት ይገብር ነይሩ እንተዝኸውን ኣይምሃሰዩን። ነቶም ኣድሓርሓሪ መስመር ዝውክሉ ባእታታት ኣብ መሪሕነት ናይቲ ሰልፊ ወሳኒ ቦታ ሂብካ ንቕድሚት ክትምርሽን ኣድማዒ ስራሕ ክትሰርሕን ግን ዝከኣል ኣይነበረን። ኣይተኸእለን ድማ።

ብዝኾነ ወዲ ተላ፣ ኣብ ርእሲቲ ብዛዕባ ነብሱ ዝነበሮ ዝተጋነነ ኣጠማምታ፣ ምጽእ ከይበለ ማለት ተጋዳላይ ከይኮነ ፖለቲከኛ እዩ ኮይኑ። ኣቦ መንበር ኣሰናዳኢት ሽማግሌ ኮይኑ ምምራጹ ድማ፣ ኣብ ልዕሊ ነብሱ ንዝነበሮ ግጉይ ስእሊ ዝያዳ ኣጋዲድዎ። እቲ ናቱ ጸይቂታት ድማ ካብታ ኣሰናዳኢት ሽማግሌ እዩ ዝጅምር። ብኡ ንብኡ ምስ

ኢብራሂም እድሪስ (ወዲ እድሪስ መሐመድ አደም) ውዲት ይገባር። በቲ ዝረኽብዎ ዕድል ተጠቐሞም፣ ንነብሶምን ኣቦታቶምን ኣብ ስልጣን ከምጽኡ ናይ ወራዙት ውዕል ገይሮም፣ ይሰማምዑ። ናይ ክልተ ስድራቤታት ኪዳን ይምስርቱ። ካብኣቶምሲ ያኢ፣ ከምቲ ኣብ ገለ መስፍናውያን ስርዓታት እንዕዘቦ ናይ ስድራቤታት ፖለቲካ ምኃኑ እዩ። እድሪስ መሐመድ አደም ኣብቲ ግዜ፣ መርገጺኡ ላንጋ ላንጋ እዩ ዝነበረ። ኣብ መንጎ ቅያዳ ኣልግማን ዑብልን። ዑብል ናይ ደቂ ባርካ ናይ በንግምር ምንቅስቃስ እዩ። ስለዚ እድሪስ ናብኡ ክዛዙ ይደሊ ነይሩ። ዑብል ስለዝፈሸለ ግን ናብ ቦታ ቀደሙ፣ ናብ ጀብሃ ተመሊሱ።

ኢብራሂም እድሪስ ምስ ወዲ ተላ ድሕሪ ምስምምዑ፣ ናብቲ ኣብ ሱዳን ዝነበረ ኣቦኡ ደብዳቤ ይሰድድ። ትሕዝቶ ናይቲ ዝለኣኸ ደብዳቤ፣ “ምስ ሕሩይ ኣብ ሓደ ስምምዕ በጺሕና ኣሎና። ንሰኻ (እድሪስ) ኣቦመንበር ክትከውን፣ ተድላ ባይሩ ድማ ምክትልካ ክኸውን። ሕሩይ ፖለቲካዊ ሓላፊ፣ ኣነ ከኣ ወጻኢ ጉዳያት ክንሕዝ ኢና። ስለዚ ኣብቲ ጉባኤ ክትመጽእ ኣለካ” ዝብል እዩ። እታ ደብዳቤ ዑብላውያን ካብ ሓደ ተማሃራይ ምስ ረኽቡዎ፣ ኣባዚሖም ኣብ ካርቱም ዘርጊሖም። ምክንያቱ እድሪስ መሐመድ አደም ከዲዑና ኢሎም ይሓስቡ ስለዝነበሩ። እተን ወረቓቕቲ ምስ ተዘርግሓ ኣባላት ለበር ፓርቲ፣ ጀብሃ ከይትኸፍእ ኢሎም ተጓይዮም እዮም ኣኪቦመን። ንሕሩይ ስለምንታይ ከምኡ ተሰማሚዕካ ኢሎም ምስ ሓተትዎ፣ ብዙሕ ምክንያታት ኣምጺኡ ኣመሳሚሱ። ትርር ኢሉ ዝበድህ ሰብ ድማ ኣይረኽበን።

ከምቲ ህጻን ካብ ኣቦኡ ንላዕሊ ሓያል ወይ ፈላጥ ሰብ ዘሎ ዘይመስሎ፣ ሕሩይ ተድላ ባይሩ እውን ብዛዕባ ኣቦኡ ዘለዎ መረዳእታ ልክዕ ከም ናይ ህጻን እዩ። ብዛዕባ ታሪኽ ናይ ኣቦኡ ብዙሕ ዝዛረብን ዘህተፍትፍ ምኃኑ ድማ ሓደ ካብ ዘስልኪ ባህርያቱ እዩ። ቀቅድሚቲ ጉባኤ ብዛዕባ ኣቦኡ ብዙሕ እዩ ጎስጉሱ። ኣብቲ ጉባኤ እውን፣ ታሪኽ ናይ ኣቦኡ ኣልጊሉ ከምኡ ብዙሕ ኣህተፍቲ። ኣቦኡ ደሞክራት ምንባሩን ንመስል ህዝቢ ኤርትራ ከምእተቐለሰን ከረድእ ፈቲኑ። ኣቦኡ ኣብ ፖለቲካ 40ታትን 50ታትን ዝነበሮ ኣሉታዊ ተራ ኩሉ ስለዝፈልጦ ግዳ፣ ንዘረባ ሕሩይ ዝተቐበሎ ሰብ ኣይነበረን። ካድረታት ቅጭ መጸእዎም። ዓቢ ናይ ኣእምሮ ሕማም ከምዘለዎ እናተፈልጠ ግን ከም ወኪል ናይ ከበሳ ጠሚቶም ኣብ ምድላው ጉባኤ ዓቢ ተራ ሂሶም። ሰነዳት ናይቲ ጉባኤ ባዕሉ እዩ ጽሑፍዎ። እቲ ዘገርም ብቋንቋ ትግርኛ ወይ ዓረብ ዘይኮነ ብቋንቋ እንግሊዝ እዩ ጽሑፍዎ። ኣብቲ ጉባኤ ገለ 600 ዝኾኑ ተጋደልቲ እዮም ነይሮም። እንግሊዝ ዘይሰምዕ ብዙሕ እዩ። ሽዑ በዓል ኣዜን ናብ ዓረብ ክትርጉም ትግብሩም። ኣቦኡ ተድላ ባይሩ እውን ኣብቲ ጉባኤ “ብጥዕና ምክንያት ክመጽእ ኣይከኣልኩን” ኢሉ፣ ንጉባኤኛታት ዝንበበሎም ነዊሕ ወረቓቕት ሰዲዱ ነይሩ። ንሱ ኣብ መልእኽቱ፣ ከምረጽ ድሌት ከምዘይብሉ እዩ ገለጹ።

ንእግረ መገድና ሓደ ከይተጠቐሰ ክሕለፍ ዘይግብኦ ንኹሎም ጉባኤኛታት ዘገረመ ጉዳይ ከነልዕል። ወዲ ተላ ንሜዳ ናብቲ ጉባኤ ክመጽእ እንከሎ፣ ሓንቲ “ዓርከይ እያ” ዝብላ ንለንስተይቲ (ሕጂ ሰበይቱ ዘላ) ሓዙ እዩ መጸኢ። ኣብቲ እዋንቲ ኣብ ሜዳ ከምኡ ዝዓይነቱ ባህርያት ኣይነበረን። እቶም ተጋደልቲ ኣዝዩ ገሪምዎም እዩ። እቲ ጉባኤ እናተገብረ እንከሎ ወዲ ተላ ምስኦ እዩ ዝድቅስ ነይሩ። ኣቕቲሩ ስለዝትንሰእ ድማ፣ እቶም ጉባኤኛታት ይዕዘብዎ ነይሮም። ወዲ ተላ፣ ገድሊ እንታይ ማለት ምኃኑ ስለዘይፈልጥ፣ ባህሊ ተጋደልቲ እውን ይርድኦ ስለዘይነበረ፣ ብተግባራቱ ፍጹም ይስከፍ ኣይነበረን።

3.1 ንጉሴ ዘሸገረ ወጥሪ

አብ መስርሕ ቀዳማይ ጉባኤ ጀብሃ፣ ለበር ፓርቲ፣ ፊለማ ንኣዜን ያሲን እዩ ናይ ወጻኢ ጉዳይ ሓላፊ ክኸውን ከም ሕጽይ ኣቕሪብዎ። ሕሩይ ተድላ ከኣ፣ “እዚ ፍጹም ክኸውን ዘይክእል እዩ” ኢሉ ኣትሪሩ ተቐቐሙ። “ወጻኢ ጉዳይ ኢብራሂም እድሪስ እዩ ክኸውን ዘለዎ። ንኣዜን ያሲን እንተጌርኩሞ፣ እድሪስ መሓመድ ኣደም ኣይክቕበሎን እዩ፣ ክስሕብ እዩ” ወይ ‘ሪዛይን ክገብር’ ክብል ይኸእል እዩ” ኢሉ ድማ ከፈራርሖም ፈቲኑ። “ከመይ ጌርካ ትፈልጥ?” እንተበልዎ፣ “በቃ ፈሊጠ ኣለኹ፣ ወጻኢ ጉዳይ ኢብራሂም እምበር ካልእ ክኸውን የብሉን” ኣብ ዝብል ምጉቱ ይነቅጽ። ኣባላት ለበር ፓርቲ ግን፣ “ኣቦኡ (እድሪስ መሓመድ ኣደም) ኣቦመንገር ክኸውን ስለዝኾነ፣ ኢብራሂም ናይ ወጻኢ ሓላፊ ክኸውን ኣይክእልን እዩ” ኢሎም ወሲኖም። ኣብቲ ጉባኤ ከኣ፣ ኣዜን ያሲን ናይ ወጻኢ ጉዳይ ሓላፊ ክኸውን ተመሪጹ። ዓብደላ እድሪስ ወተሃደራዊ ሓላፊ ኪኸውን እንከሎ፣ ወዲ ተላ ድማ ናይ ፖለቲካ ሓላፊ ኮይኑ ተመሪጹ። ኣብቲ ምርጫ ኢብራሂም ከም ምርቋሕ ተረቑሑ ነይሩ። ግን ኣይተዓወተን።

እቲ ውጽኢት ከምዚ ዝተጠቐሰ ምስ ኮነ፣ ወዲ ተላ ኣቐዲሙ ከምዘተንብሆ፣ እድሪስ መሓመድ ኣደም ተንሲኡ ብቐጥቦ ተዛሪቡ። “እዚ ገይርኩሞ ዘለኹም ንዓይ ኣይርድኣንን እዩ፣ እዚ ምርጫዚ ከመይ ገይሩ እዩ ዝግበር ዘሎ ኣይፈልጥን እዩ። ዘይንፈልጠ ብድሕሪት ካልእ ኣካል ኣሎ ማለት እዩ። (ለበር ፓርቲ ንምባል እዩ) ስለዚ ኣነ ካብዚ ምርጫ ስሒብ ኣለኹ” ኢሉ ወጸኡ። ወዲ ስለዘይተመርጸ።

እቲ ጉባኤ በዛ ጉዳይ እዚኣ ኣብ ወጥሪ ኣትዩ፣ ንእድሪስ መሓመድ ኣደም ንምልማን ንክልተ መዓልቲ ጠጠው ኢሉ። ለበር ፓርቲ ናይ ብሓቂ ሓሞት ዝነበሮ ሰልፌ እንተዝነበር፣ “ኪድ ባዕልኻ ትፈልጥ!” ክብሎ ይኸእል ነይሩ እዩ። ግን ከምኡ ዝዓይነቱ ድፍረትን ተሪር መርገጺን ዝነበሮ ሰልፌ ኣይነበረን። ብጸግኖ ጸጋግኖ ድማ፣ እቲ ጉባኤ ከምዝቐጸል ተገይሩ። ኣብቲ እዋንቲ ክሳብ ሕጂ ዝገኘሩ ክልተ ገባር ዝተዛረብዎን ዘረባታት ኣለዎ። ሓደ ካብኦም፣ “ኡፍ ኢልካ ግዓት ኣይተብስልን ኢኻ” ትብል ናይ ትግረ ምስላ መሲሉ፣ “ብለምኖ ለማምኖስ እንታይ ኢና ንገብር ዘለና” ኢሉዎም። ሓደ ድማ “ብዓንተቦኡ ንል ቅንፍዝ ብዘይ እሾኽ ኣይትውለድን እያ እንዶ ኣይተባህለን” ኢሉ መሲሉሎም። እቲ በዳሂ ኣረኣኢያ ካብዞም ገባር እዩ ተሰሚዑ። ካብቶም ካድራት ኣይተሰምዐን። ናይ እድሪስ መሓመድ ኣደም ምጉት ኣዝዩ መስደመም እዩ ነይሩ። “ንኢብራሂም ወደይ ናይ ወጻኢ ጉዳይ ሓላፊ ምግባርሲ እንታይ ጸገም ኣለዎ? እዚ እኮ ዋላ ኣብ ዴሳውያን ይኹና ማሕበርነታውያን ሰልፍታት ዝዘውተር እዩ። ንኣብነት ቡርቂባ ናይ ቱኒዝያ መራሒ ንወዲ ናይ ወጻኢ ጉዳይ ሚኒስተር እንድዩ ገይሩዎ” ዝብል እዩ ነይሩ እድሪስ ዘቐረቦ ምጉት። ብዝኾነ ኣብ መወዳእታ ኣዜን ያሲን ባዕሉ፣ “ኣነ ምስ ሸኽ ኢብራሂም ውልቃዊ ምስሕሓብ የብለይን፣ ምእንቲ ሓድነት ናይዚ ውድብ ከኣ ስሒብ ኣለኹ” ኢሉ ካብቲ ሓላፍነት ተኣልዩ። ኢብራሂም ግን ንቦታኡ ኣይተክኣን። ኣብ ክንድኡ ሳልሕ እያይ ነቲ ሓላፍነት ከምዘሕዞ ተገይሩ። ኣዜን ኣብ ታሕተዋይ ኣካል ናይቲ ፈጻሚ ሽማግሌ ናይ ዜና ሓላፊ ኮይኑ።

ኣቃውማ ናይቲ ሰውራዊ ባይቶ ሕልኸልኸ ዝበለ እዩ ነይሩ። ወዲ ተላ ካብ ገለ ናይ እንግሊዝ ጽሑፋት ከምዘለዎ ቀዲሑ ዘምጽኦ እዩ። ኣብ ላዕሊ ኣቦ መንበር ኣሎ። ብትሕቲኡ ቀዳማይ ምክትል ኣቦ መንበርን ናይ ፖለቲካ ሓላፊን ኣሎ። ወዲ ተላ

ምኃኑ እዩ። ምስዚ ቀዳማይ ምክትል አቦመንበር ዝሰርሑ፣ ሰለስተ ሰባት እዮም ተመዲቦም። ካልኣይ ምክትል አቦመንበር ወተሃደራዊ ሓላፊ እዩ። ዓብደላ እድሪስ ምኃኑ እዩ። ምስኡ እውን ሰለስተ ሰባት ነይሮም። ሓደ ካብኦም ኣሕመድ ናስር እዩ። ምስቲ ናይ ወጻኢ ጉዳይ ሓላፊ ማለት ሳልሕ እያይ እውን ሰለስተ ሰባት ነይሮም። ኩሉ ኹሉ 13 ዝኣባላቱ ሰውራዊ ባይቶ ኪቐውም ከሎ፣ ኣብ ትሕቲ ሰውራዊ ባይቶ ከኣ 19 ዝኣባላታ ፈጻሚት ሽማግሌ እያ ተመሪጹ። ጀብሃ፣ በዚ ሕልኻላኽ ኣቃውማ መሪሕነት ንሰለስተ ዓመት መመላእታ ተሳቑያ እያ።

3.2 ምልሶት ወዲ ተላ

(ኣብራብዓይ ክፋል ይቕጽል)